

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 48 Volume: 10 Issue: 48

Şubat 2017 February 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YAŞAM KOÇLARININ MANEVİYATLA İLGİLİ DENEYİMLERİ ÜZERİNE FENOMENOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

A PHENOMENOLOGICAL APPROACH ON LIFE COACHES' EXPERIENCES ON SPIRITUALITY

Hatice Sümeyye ULCAÿ*

Öz

Bu çalışma, yaşam koçlarının koçluk hizmeti sürecinde maneviyata yönelik algı ve tutumlarını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Araştırma kapsamında İzmit, İstanbul, Ankara'da koçluk alanında hizmet veren 5 yaşam koçu ve Amerika'da bu faaliyeti icra eden 5 yaşam koçu olmak üzere toplam 10 katılımcı ile görüşülmüştür. Bu 10 katılımcıya nitel araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırmada; bireysel tecrübelerle yönelmesi gerekçesiyle nitel araştırma perspektiflerinden olgubilim (fenomenoloji) yaklaşımı baz alınmıştır. Elde edilen verilerin analizi için betimsel sistematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre yaşam koçlarının danışmanlık sürecinde maneviyata önem verdiği tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucunda, maneviyat ve koçluk gibi iki dinamik yapının bir araya gelmesinin karmaşık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Koçluk, Maneviyat, Yaşam Koçluğu, Danışmanlık.

Abstract

This study aims to explore the coaches' perception and stand on the role of religion and spirituality in life coaching practices through their experiences. In this study a phenomenological approach was used due to reliance of individual experiences, to examine data from interviews completed by 10 life coaches, 5 of them active from İzmit, İstanbul and Ankara of Turkey and 5 coaches active as consular from USA working in the counseling field. Descriptive systematic analysis was applied to synthesize the data gathered in this research. Research findings showed that participants value spirituality while counseling greatly. The complexity involved in bringing together two dynamic concepts of spirituality and coaching was observed.

Keywords: Coaching, Spirituality, Life Coaching, Counseling.

Giriş

Kişinin iç engelleri ile başa çıkması için uygulanan koçluk yaklaşımı, son zamanlarda psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanında kendisine yer bulmuştur (Frisch, 2001; Gilmore, 2002; Kilburg, 1996; Whitherspoon ve White, 1996; akt. Newsom, 2008: 13). Tenis koçu olan W. Timothy Gallwey'in 1974'te yazmış olduğu "Tenisin İçindeki Oyun ya da İçsel Tenis Oyunu" (*The Inner Game of Tennis*) adlı kitap, koçluk mesleğinin modellenmesi, kontrolü ve öğrenimi konusunda yardımcı ilk kaynaktır (Svenstrup, 2012). Spor dünyasında oyuncuyu etkileyen dış etkenlerden, özellikle "oyuncular arası rekabetten" bahsederken Gallwey (1974) içsel oyun kavramı ile bireyin dış engellerinin yanı sıra iç engelleri üzerine odaklanmıştır. Bu şekilde Gallwey (1974), "içsel" sözcüğü ile rakip karşısında, oyuncunun hangi "duygu durumu" içinde olduğunu tespit etmeye çalışır. Bununla birlikte Gallwey, oyuncuların spor yaparken iş ve özel yaşamlarıyla ilgili şahsi konularda koçları ile gizlice ve güvenle tartışıp paylaşabilecekleri bir yaklaşım sunmuştur. Bu yaklaşımın spor dünyasından işletme dünyasına entegre edilmesinde Whitemore'un (2001) önemli katkıları olmuştur (Poussard, 2004).

Koçluğun akademik ilgileri ile uygulayıcılarını bir araya getiren "koçluk ve pozitif psikoloji konferansı"¹ sonucunda, bu faaliyetin koçluğun ABD'de yaklaşık bir milyar dolarlık bir sektör haline geldiği, en hızlı gelişen sektör olduğu halde koçun ve koçluğun hem tanım hem de varoluş nedeninin ve koçluk sürecinin kendi performansının bilimsel olarak açıklanmayı ve çalışılmayı gerektirdiği tespit edilmiştir (Pürçek, 2014). Bu noktada koç kelimesinin kavramlaşmasına katkı sağlamak adına, birçok psikolojik danışman ve akademisyen tarafından farklı tanım yapılmasına karşın (Jakson, 2005), koç (coach) kavramı etimolojik olarak, "bir kimseyi olduğu yerden, olmak istediği yere götürme" anlamından uzaklaşmadan yeni anlamlar kazanmaya devam etmektedir (Sebera, 2004). Kavrama yönelik farklı anlamlar eklenebilmesi, koçluğun köklerinin ve tarihi

* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Doktora Öğrencisi

¹ bkz. www.coachingresearchforum.org (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

gelişiminin istenilen her zemine oturtulabilmesinden kaynaklanmakta olup son yıllarda koçluğun her çağda ve hayatın her alanında uygulanabilir olmasını mümkün kılmıştır (Houghton: 2006).

Maneviyat kavramı, bireysel inanç ve uygulamalar, kutsalla ve evrenle bağlı olma hissi, benliğin gelişimi ve kişisel potansiyellerin gerçekleşmesi, anlam arayışı ve hayat memnuniyeti gibi konularla ilişkilendirilerek açıklanmıştır (Düzgüner, 2013). İnsanın doğasının bir parçası olarak kabul edilen maneviyat, psikolojik danışmanlık uygulamaları ve eğitim yöntemleri bakımından farklı pozisyonlara sahiptir. Danışmanlık alanında maneviyat bireyi anlamak için bir araç olarak tamamlayıcı rolünü göstermektedir. Nitekim Batı kültüründe, manevi ihtiyaçlar, bireyleri psikolojik danışman aramaya motive etmektedir (Kararımak, 2004). Önceleri psikoanalitik teoride din ve maneviyat ifadesine ya da tecrübesine patolojik olarak bakılmış olması (Freud, Watson ve Ellis) psikologların bu temaları göz ardı etmesine neden olmuştu, (Elkins, 1999; Kelly, 1995; Strohl, 1998; West, 1998; Wulff, 1997). Bugün ise din ve maneviyat konularına mesafeli olan psikoloji ve danışmanlık alanının, maneviyat temasını tartışılan güncel mevzuları arasına dahil ettiği görülmektedir. Psikologlar dahil olmak üzere birçok ruh sağlığı uzmanı mesleki çalışmalarının bir parçası olarak maneviyat ve din ile ilgilenir hale gelmiş, maneviyat ve dini, terapi ve danışmanlık sürecine daha iyi bir şekilde entegre etmenin yollarını aramışlardır. Psikologların ve psikiyatristlerin tartıştıkları bu duruma eş zamanlı olarak danışanların ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli hizmetler ilave edilmiştir.

Önceki araştırmalarda Hıristiyan inanır terapistlerin (örneğin, Pentecostal, Presbytreian, Baptist ve Mormon) danışmanlık sürecinde manevi müdahaleleri üzerine araştırmalar olmasına karşın (Richards ve Potts, 1995), Müslüman danışmanların seansları esnasında manevi müdahalelerinin etkileri ise akademik anlamda araştırılmamıştır. Bu araştırmada yaşam koçlarının, koçluk sürecinde maneviyat konularına mesafesi ele alınacaktır. Bu bakımdan yaşam koçlarının manevi müdahaleleri algılarının araştırılması, bu alanda empirik çalışmalara zemin hazırlaması bakımından önemlidir.

Bununla birlikte bu çalışma maneviyat/din ve danışmanlık² arasındaki ilişkiyi göstermesi bakımından önemli görülmekte, aynı zamanda hızla yayılmakta olan yaşam koçluğunun tanımlanmasına da katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma, yaşam koçlarının danışmanlık sürecinde maneviyat konusundaki görüşlerinin, algılarının ve düşüncelerinin anlaşılması ve koçların danışmanlık alanında maneviyata yöneliminin ortaya çıkarılması bakımından önem taşımaktadır.

Özetle, yaşam koçlarının maneviyat temalı konulara yaklaşımı, maneviyatın koçluk seanslarında, karşılıklılık ilkesiyle işleyen bir süreç olma vasfı, manevi danışmanlık özelinde din psikolojisi çerçevesinde tartışılmıştır.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın amacı yaşam koçlarının *maneviyat algılarını, yaklaşımlarını, uygulamalarını ve koçluk sürecinde maneviyatın rolünü* tespit etmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede “Yaşam koçlarının, koçluk sürecinde maneviyatın rolüne yönelik tutumları nasıldır?” sorusu, araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmada “Bazı değişkenler açısından bu tutumlar değişkenlik gösterir mi? Yaşam koçlarının din ve maneviyat algısı nedir? Koçların danışanlar üzerine manevi yaşantısal motivasyonları var mıdır? Koçluk sonucu danışanda manevi, dini, ahlaki değişiklikler oluşmakta mıdır? Yaşam koçları dini/manevi literatürü kullanıyor mu? Manevi eğitim aldılar mı?” soruları alt problemleri oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda araştırmanın probleminin çözümlenmesine yardımcı olacak varsayımlar; yaşam koçları danışanlarına manevi söylemlerde bulunur; yaşam koçları danışanlarına manevi uygulamaları ödevlendirir, şeklindedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, koçların maneviyat algıları ile koçluk sürecinde manevi konulara yaklaşımlarını ortaya çıkarmak için nitel araştırma modelini kullanan bir metodolojiye dayanmaktadır. Husserl’in (1931) de ifade ettiği gibi “İnsan deneyiminin özü, gözlem ve ölçümlere dayanan doğa bilimlerinden daha da içinden araştırılmalıdır” (akt. Heppner, Wampold ve Kivlighan, 2008: 269). Bu bakımdan nitel araştırma deseninde, kişiler arasındaki anlam zenginliğini kabul eden, kültürel değerleri, inanç ve paylaşılan deneyimlerin özü olarak algıları tarif etmek için uygun görülen fenomenolojik yaklaşım seçilmiştir (Plaister-Ten, 2009).

McCracken’in de (1998: 9) ifade ettiği gibi “mülakat bize başka bir kişinin zihnine adım atma fırsatı verir”, bu sebeple yaşam koçlarının zihinsel dünyasına erişebilmek için yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüşmeler

² Doğuşu itibarıyla, psikolojik danışmanlıktan farklı özelliklere sahip olmasına karşın yaşam koçluğu ile profesyonel danışmanlık, “profesyonel yardım” kavramını kullanmaları ve hizmet verdikleri kişilerin hasta kimseler olmaması bakımından benzeşmektedirler. Bu sebeple araştırmada koçluk yerine bazen danışman kavramı kullanılmıştır.

yapılmıştır. Bu bakımdan yaşam koçları ile yapılan mülakat süreci, onların inanç, tecrübe ve koçluk uygulamalarını anlamak açısından fayda sağlamıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile temalara ayrılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada örneklem seçiminde, katılımcıları seçmek için çeşitli şartlar hazırlanıp sunularak amaca yönelik ölçüt örnekleme yöntemi (The criterion sampling method) kullanılmıştır (Heppner et al., 2008; akt. Patton, 2009). Örneklem grubunda yer alan katılımcıların mesleki deneyim sahibi olması ve psikolojik danışma uygulamalarını kullanan nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Bu sebeple çalışmada örneklem kriterleri ICF standartlarına uygunluk ve en az 5 yıl iş tecrübesi aranmıştır. Bu kriterlere uyan yaşam koçları ön incelemeler ile telefonla ya da yüz yüze görüşmeler yoluyla seçilmiştir. Bu şekilde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak 2015-2016 yılları arasında Türkiye'den 4'ü bayan 1'i erkek ve Amerika'dan 3'ü erkek 2'si bayan olmak üzere toplam 10 katılımcı ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama

Görüşmenin amacı katılımcıların zengin, dokulu, birinci şahıs deneyimlerine bağlı anlam toplamaktır. Bu bağlamda çalışmada, yarı yapılandırılmış birebir görüşmeler veri toplama için en yaygın ve tercih edilen araçlar olarak görülmüştür (Reid ve diğ., 2005). Görüşmeye başlamadan önce çalışmanın hedefleri belirtilip, katılımcılardan görüşmelerin ses kaydı ve ses kayıtlarının transkripsiyonu için rızaları istenmiştir. Görüşmenin şekli, zamanı ve yeri katılımcılar tarafından seçilmiştir. Görüşmeler doyum noktasına (saturation) ulaşmaya kadar (Meadows ve Morse, 2001) yani benzer yanıtların alınmaya başlanmasına değin sürdürülmüştür. Bu çalışmada, katılımcılar ile, kendi kişisel görüş, ilgi, düşünce, eğitimleri, okumaları ve kendi kültürel yapıları içinde maneviyat hakkında mülakat yapılmıştır. Böylece bulgular standart cevaplar olmaksızın bulgular elde edilmiştir.

Mülakat soruları hazırlanırken, ilgili literatür taranmış, iki profesyonel kişi tarafından sorular incelenmiş ve iki yaşam koçunun da görüşleri doğrultusunda mülakat sorularında düzeltmeler yapılmıştır. Son olarak yaşam koçu ile yapılan pilot görüşme sonrasında, mülakat soruları revize edilmiştir.

Toplam katılımcı sayısı 10 olmak üzere, Amerika'daki 5 yaşam koçu ile telefonla, Türkiye'deki 5 yaşam koçu ile yüzyüze ses kaydı yapılarak 45-90 dakika süreleri arasında görüşmeler yapılmış, gerektiğinde katılımcılar ile tekrar görüşülmüştür.

Mülakat soruları üç aşamada sunulmuştur. Birinci aşamada, katılımcılar çalışmanın amaçları hakkında bilgilendirilmiş, ikinci bölümde katılımcılardan demografik bilgileri (cinsiyet, yaş, mesleki deneyim) istenmiştir. Son bölümde ise, çalışmanın temel amacı ile ilgili 15 soru katılımcılara yöneltilmiştir.

Veri Analiz ve Yorumlama

Dijital olarak kaydedilmiş tüm görüşmeler deşifre edilmiştir. Transkribe metinler dikkatle incelenerek kümelennmiş temalar oluşturulmuştur. Daha sonra bir ana tema listesi üretimi sağlanmasında amaçlanıp bu işlem, ortaya çıkacak yeni temalar için tekrar edilmiştir. Araştırmada toplanan verilerin analizi "fenomonolojik gelenek" (Creswell,1998) içinde Colaizzi (1978) tarafından geliştirilen ilkeler çerçevesinde yürütülmüştür. Betimsel analiz ile nitel çözümlemelerdeki verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak, kişilerin söylediklerinden, yazdıklarından ve dokümanların içeriklerinden doğrudan alıntılar yaparak betimsel bir yaklaşımla veriler sunulmuştur. Ayrıca betimsel analiz ile nitel çözümlemelerde yer alan kelimelere, ifadelere, kullanılan dile, diyalogların yapısına ve özelliklerine, kullanılan sembolik anlatımlara ve benzetmelere dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılmıştır (Kümbetoğlu, 2005). Son aşamada ise, görüşmelerde ortak olarak sıklıkla tekrar edildiği ortaya çıkan anlamlı cümleler tematik kümeler halinde karşılaştırmaya hazır hale getirilmiştir. Mülakatlara katılan yaşam koçları kodlanarak araştırmada yer almıştır.³

Bulgular ve Yorumları

Elde edilen veriler kodlandıktan sonra beş genel tema kurulmuştur: "koçlukta maneviyat", "yaşam koçlarının maneviyat algıları", "yaşam koçlarının maneviyata yaklaşımları", "dini-manevi koçluk eğitimi/eğitim programları ve maneviyat", "dini ve manevi yaşam koçluğu yaklaşımları".

1. Yaşam Koçlarının Maneviyata Yükledikleri Metaforik Anlamlar

Öncelikle yaşam koçlarının koçluk sürecinde maneviyat konularını ele alma yaklaşımlarının doğru tespit edilebilmesi için koçluk algılarının tespit edilmesi gerekli görülmüştür. Bu bağlamda yapılan araştırma sonucunda katılımcıların maneviyat kavramına ilişkin genel algılarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar maneviyatın, duygusal, davranışsal, inançsal birçok farklı yönüne işaret etmiştir. Katılımcılara göre

³ Türkiye'de 5 yaşam koçu önce yaş ve sonra cinsiyet kadın için K, erkek için E harfleri ile; K1, K2, K3, K4 ve K5 olarak; Amerika'dan mülakatlara katılan yaşam koçları ise K6, K7, K8, K9 ve K10 olarak kodlanmıştır.

maneviyat kavramı; Tanrısal yakınlık “öz”, “değer (sabır, haya, hak, hukuk, insan ruhunu besleyen ögeler), duygular (sevgi, güven, umut), dua (dua, namaz, tefekkür), inanç, ruh, iç, maddi olmayan her şey gibi birçok farklı anlama gelmektedir. Yaşam koçlarının maneviyat algıları 4 kategoride toplanmıştır. “Din ve maneviyat”, “evrenselcilik ya da iç dünya ve maneviyat”, “duygu/değer ve maneviyat”, “mistik deneyimler/aydınlanma ve maneviyat”.

1.1. Din ve Maneviyat

Yaşam koçlarının 9’u maneviyatı tanımlarken “inanç” kavramını kullanmasına karşın katılımcılardan 4’ü “dini inanç”, 3’ü “dinle ilgili olabileceği gibi dinden ayrı olabilen”, 2’si ise “dinle ilgili olmayan inanma ve bağlılık” anlamında kullanmıştır. Maneviyatı, dini inanç ile ilişkilendirenlere göre, yaşam koçlarının danışanları ile dini ve manevi konularda rahatlıkla konuşabilmeleri gerekmektedir. Yaşam koçu Leyla Layan Güçtaş “Yaradanın yarattıkları ve kurduğu sistemi anlayan kişiler bu yaşamda ne yapıp yapmamaları gerektiğini daha iyi öğrenirler”⁴ derken, dinin, yüce güce inancın, varoluşsal sebebini anlayanların, yaşam şekillerini belirleyebileceklerini belirtir.

Bununla birlikte Amerika’da (K9, 63/E)’un, “danışanlarım ve benim için din ve maneviyat önemlidir. Bu sebeple seanslarımıza dua ile başlarız, bu maneviyatımızı ve bağlılığımızı artırır” açıklaması maneviyatı dinden ayrı düşünemediğini göstermektedir. Aynı katılımcı dini ritüeller konusunda da koçluk sürecinde danışanına yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Örneğin (K9, 63/E) “Hıristiyan biri geldiğinde, İncil’den feyiz almak istediğini söylediğinde, yardımcı olmalıyım” derken kendisinin de iyi bir hıristiyan olduğunu ve bildikleri ve tecrübeleri ile danışanına yardımcı olmak istediğini ifade etmiştir. Aynı şekilde (K1, 33/K; K2, 40/E; K5, 35/E; K6, 55/K ve K9, 63/E)’a göre danışanların “dini yaşayamama anksiyetesi” ile baş etme ya da “ritüelleri geciktiren birinin daha planlı olarak Tanrısına karşı görevleri tam yapmak” istemesi gibi ihtiyaçları olabilir. Bu sebeple birey bunun için yaşam koçundan yardım alabilmeli, gerektiğinde de yaşam koçu danışanını terapistle yönlendirebilmelidir.

Koçların teknikleri kullanmaları açısından maneviyatı, dini literatürdeki bazı kavramlarla açıkladıkları görülmüştür. (K2, 40/E ve K5, 35/E) koçluk tekniği olan sokratik sorgulamayı⁵ İslam tasavvuf kültüründe yer aldığını belirtmişlerdir. (K2, 40/E) “koçlukta sokratik sorgulama, İslam tasavvufundaki teffekküre benzetilebilir, her insanın kendisini sorgulaması ve hedeflerini bilmesi gerekir. Hedeflerini tespit etmekte ve hedeften sapmamaları için de biz yanlarındayız” ifadesi için kişinin kendi kendisine yetebilmesi için gerekli gördükleri önemli bir uygulamadır.

1.2. Evrenselcilik/İç Dünya ve Maneviyat

Evrensel söylemler açısından incelendiğinde yaşam koçlarının tamamı maneviyatı bir inanma eylemi ile gerçekleştirilebileceğini söylemiştir. Katılımcıların inanma eylemini, kişinin ‘Tanrısına’ ‘kendi özüne’ ya da ‘yaşam döngüsüne’ olabileceğini söylemesi, koçların maneviyat kavramı ile ‘varoluşsal anlam bulma’, ontolojik bir açıklama yapabileme çabasını göstermektedir.

Günümüzde birey, maneviyatını ortaya çıkarmak için özel bir zaman ayırmakta bunun için yaşam koçuna gidebilmektedir. (K2, 40/E)’ye danışanı “yoga matında oturur, meditasyon yaparım ve bu evrensel gücü kazanırım” diyor. Çünkü maneviyat günümüz insanı için, (K1, 33/K)’in ifadesiyle “maneviyat danışanlarıma göre yüce, emsalsiz ve özeldir”.

1.3. Duygu/Değer ve Maneviyat

Duygu/değer bakımından maneviyata verilen manalar arasında, kişinin maneviyatına göre olaylara vereceği tepki değişmektedir. Örneğin (K10, 62/K) “kişinin felaket anından kurtulmasında, kişinin maneviyatının büyük bir etkiye sahip” olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda kavrama ilişkin çift taraflı mana oluşmaktadır. Maneviyat, kişinin duyguları ile birlikte tutumlarını etkilemektedir. (K9, 33/K), maneviyat “tek bir duygu değil karmaşık bir histir; sevgi, saygı, hürmet, güvenmek, inanmaktır” (K9, 33/K), buna ek olarak “koçluk ile maneviyatımız, içsel farkındalığımız gelişir” şeklinde açıklamıştır. (K3, 35/K), “maneviyat, adil olma, söz verme, öz etiktir”, “bir nevi insanlığımızı geliştirir, kişiliğimizi olumlu etkiler” gibi maneviyatın duygular ve değerler ile kişiliği etkilediğini söylemiştir.

1.4. Mistik Deneyimler/Aydınlanma ve Maneviyat

Katılımcılardan 5’i maneviyatı, “ruhsal aydınlanma, sezgiler, mistik deneyimler” olarak tanımlamıştır. Ruhsal aydınlanma, yaşam koçlarının sıkça kullandıkları bir kelimedir. Örneğin Koç Burak Akçanat, aydınlamayı, insanoğlunun doğal kaderini keşfetmesinde olarak nihai amaç olarak görmekte, danışanlarına “ruhsal aydınlanma ve arınma kuantum teknikleri ile yeni çağa uyum” sağlamasında yardımcı olduklarını ifade

⁴ <http://www.leylaloyanguctas.com/works/maneviyatta-kisisel-gelisim/>, (Erişim Tarihi: 22.03.2016)

⁵ Sokratik sorgulama, danışanın doğruyu sorular sorarak kendisinin bulması sağlanır, danışman kişiye soru yöneltebileceği gibi kişi kendi kendisini sorgulayarak da farklı bakış açıları kazanabilir (Duy, 2003:67).

etmektedir.⁶Akçanat'a göre, "Buda olmak, fena'ya ulaşmak, insanoğlunun gelişim yolculuğundaki her zaman gizemli son durağı olmuştur.⁷ Hatice Yıldırım'a göre "aydınlanma bir olma yolculuğudur".⁸ Koçluk literatüründe aydınlanma kavramı, maneviyat gelişimi ile ilişkili olduğu kadar, farkındalık artımı ile de eş değer görülmektedir. Yaşam koçlarının insanların geçirdikleri aydınlanma anları ile farkındalıklarının arttığı ve bu şekilde bir değişim sürecine girdikleri belirtilmektedir.⁹Aydınlanmak yaşam koçlarına göre, bireysel gelişim kategorisinde "oluş sürecidir", aydınlanma adı altında "hayat amacı" sunulmaktadır. Yaşam koçlarından (K3, 35/K) ve (K8, 69/E) aydınlanma yaşadıklarını ve farkındalık bilinci kazandıklarını belirtmiştir. Bu manevi gelişimi yaşayan katılımcılar, koçlukta maneviyat temalarının işlenmesini gerekli görmektedir. Yaşam koçu Nilüfer Soyıç "Lotus çiçeğinin"¹⁰ çağlar boyunca manevi aydınlamayı temsil ettiğini söyler.¹¹ Bununla birlikte, mistik güçleri kullandığını iddia eden yaşam koçları da mevcuttur, örneğin Tuğçe İşınsu, doğuştan gelen ve yükselen burcu akrepten aldığı psişik güçlerini 13 yaşında kullanmaya başladığını iddia etmiş ve Simge Bilim, Kehanet Sanatları gibi benzer çalışmalarında kendisini Türkiye'nin kendisini ilk melek koçu olarak ilan etmiştir.¹²

2. Yaşam Koçluğu Sürecinde Maneviyat

Günümüzde psikoloji ve danışmanlık alanındaki birçok profesyonel, maneviyatın psikoloji biliminin dışına itilmemesi gerektiğinin farkına varmış, hatta din ve maneviyatın bu bilim dallarını güçlendireceğini kabul etmişlerdir (Weaver, 1998; akt. Ekşi, Takmaz, Kardeş 1996). Literatürdeki benzer çalışmalarda, psikolojik danışma sürecinde, maneviyatın özellikle danışanın sorunla başa çıkması konusunda önemli bir role sahip olduğu yönünde olumlu yorumlar mevcuttur (Knox, Catlin, Casper ve Schlosser, 2005). Florida'da yürütülen bir araştırma sonucu, deneklerin %79'u terapi sürecinde dinsel değerlerin tartışılmasının gerekliliğini savunmuştur (Quakenbos, Privette ve Klentz, 1985). Yaşam koçluğu alanında maneviyat temalı müdahaleler konusunda, ICF¹³'ün dünyadaki merkezi olan ABD'deki Kentucky eyaletinin Lexington şehrindeki kurum temsilcisi Joel Digirolama, genel anlamda koçluğun maneviyattan ayrılmadığını ve insanın potansiyelinde bulunan her ögenin koçlukta kullanılabileceğini ifade etmiştir (Joel Digirolama, kişisel görüşme, 22 Eylül 2016). Buna karşın koçluk yapan kişinin birçok alanda farklı teknikler sunmasını doğru bulmadığını, örneğin "bir koçun terapi eğitimi almadan koç-terapist olamayacağını" ifade etmiştir (Joel Digirolama, email, 04 Ekim 2016). Bu bakımdan manevi yaşam koçluğu yapmak isteyen kişinin hem koçluk yaklaşımlarını doğru şekilde bilmesi hem de verdiği dini ya da manevi hizmet konusunda bilgi ve tecrübeye sahibi olması ve iki alanda eğitim alması gerektiği söylenebilir.

Katılımcılara göre (K1, 33/K), koçluk sürecinde, danışanın gerçek hedefi belirlenirken, maneviyat ile ilgili konuların yer alması; danışanın ruh sağlığı, hayattan beklentileri ya da hayata bakışı gibi bilgiler elde edileceği gibi danışanın patolojik ya da varoluşsal olarak maneviyatı nasıl konumlandığına tespitini açısından önemli bilgiler de sunabileceği ifade edilmiştir.

Araştırmada maneviyatın koçlukla ilişkilendirilmesi konusunda, (Amerika'daki 5 yaşam koçu ile birlikte Türkiye'deki 4 yaşam koçu toplamda) katılımcılardan 9'u "maneviyat olmadan danışmanlık olmaz" şeklinde görüş bildirmiştir. Koçluk sürecinin diyalog kurularak ilerlemesi, maneviyat bahsinin açılması konusunda koç ya da danışan olmak üzere iki şekilde gerçekleşmesine olanak sağlar. Koçlukta maneviyatı gerekli görmelerine karşın yaşam koçlarından 5'i, danışanın din ve maneviyat hakkında konuşmasını bekleyip, danışandan önce konuyu açmanın doğru olmadığını savunmuştur. Bu görüşün aksine (K4, 40/K), "Maneviyat ve din konularının tartışılmaz doğasından dolayı, koçluk sürecinde elimden geldiğince din ve maneviyat temalarından kaçınıyorum" şeklinde açıklamada bulunmuştur. (K5, 35/E) ise "Gelen kişinin dini inancına ya da maneviyatına dair

⁶ <http://shamanlife.com>, (Erişim Tarihi: 03.04.2016)

⁷ <http://www.bireyselgelisimsepeti.com/aydınlanma-psikolojisi-i/>, (Erişim Tarihi: 04.03.2016)

⁸ <http://www.idkocluk.com/kocluk-hizmetleri/bireysel-kocluk/iliski-koclugu/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2016)

⁹ <http://www.kenthospital.com/TR/KSayfa/690/yasam-koclugu.html>, (Erişim Tarihi: 10.06.2016)

¹⁰ Herşey Buddha'nın Mahakashyapa'ya bir Lotus çiçeği vermesi ile başladı. Efsaneye göre Buddha sessizliğin içinde tüm bilgeliğini ve aydınlanmanın ışığını tek bir Lotus'a yüklemesi ile başladı. O gün saatlerce kendisini dinlemek için gelen kalabalık arasında Buddha hiç bir şey demedi, konuşmadı. Sadece elinde getirdiği Lotus'a baktı ve baktı. Ta ki Mahakashyapa Kahkahasına engel olamayıp gülmeye başlayana kadar. Kalabalık nasıl böyle bir saygısızlık yaptığını düşünürken, Buddha Mahakashyapa'nın aydınlandığını anlamıştı. Elinde tuttuğu ve konuşarak, anlatarak anlatılamayacak, sadece hissedilip, duru bir bilinç ile kavranabilecek tüm aydınlanma ışığını yüklediği varsayılan Lotus'u ona verdi. Bu hikayenin kıssadan hissесinin "zaten şuan bizde var olanı aramızın gülünç yanı" olduğu söylenir.

¹¹ <http://www.modaveyasam.com/ask/hayatin-anlami-ve-aydinlanma-makale,293.html>, (Erişim Tarihi: 11.04.2016)

¹² <http://tugceinsu.blogspot.com>, (Erişim Tarihi: 10.06.2016)

¹³Uluslararası Koçluk Federasyonu (International Coaching Federation), Thomas Leonard tarafından 1925 yılında kurulmuştur. ICF, koçluk organizasyonunun küresel lideri olarak kabul edilmektedir. (<http://www.icfturkey.org/index.php/icf-hakkında/skca-sorulan-sorular>, Erişim Tarihi: 10.11.2016)

yanlış bir ifadede bulunmak istemiyorum” demesine karşın gerekli gördüğü durumlarda konuya değindiğini söylemiştir. Bu konuda katılımcılardan 8’i, bir yaşam koçunun danışanın beklentisi olmadan, onun manevi inanç, değer ve tutumunu anlamak için, danışmanlık sürecine maneviyatı dahil etmeyi uygun görmüştür. “Hayat çemberinde maneviyat basamağı ile ilgili bilgiler sorarak, danışanlarımı bilmek ve keşfetmek kendimi daha güçlü hissettiriyor. Onların hangi alanlarda eksik ya da hangi konulara ön yargılı olduklarını görmem ve bütüncül yaklaşmamda kolaylık sağlıyor” (K7, 58/K).

Yaşam koçluğunda iletişim doğrusal (tek yönlü) değil, dairesel bir süreç olduğundan maneviyat temaları mesaj olarak kabul edildiğinde, danışanın kavramı nasıl algıladığı, danışanın tepkisinden tespit edilmektedir. (Griffin ve Patton: 1971). (K7, 58/K)’nin, “danışanımın konuşmadığı konular hakkındaki algısını tespit edebilmek için maneviyat da dahil olmak üzere farklı birçok konuda cümleler kurarım. Danışanımın tepkisine göre onun konu hakkındaki fikir ve algısını tespit etmem kolaylaşır” ifadesi geribildirim olumlu da olsa olumsuz da olsa, mesajı gönderen kişinin, mesajın nasıl algılandığını ve bu algının duygu, düşünce ve davranış düzeyinde ne gibi etkide bulunduğunu görmesi açısından önemlidir.

Aynı şekilde, koçluk sürecinde maneviyat hakkında konuşmayı uygun gören başka bir koç, “Nasıl vücudunuzdaki değer ölçümü yapıyorsunuz, eksikleriniz var. Ama canınız eksik olanı değil başka şeyleri yemenizi istiyor. Ve diyetisyene gittiğinizde sizden öncelikle değerlerinizi ölçtürmeniz isteniyor ve ona göre sizin istediklerinizi değil vücudunuzda eksik olanları yemenizi size ödev veriyor. Hedefiniz kilo vermek olsa da diyetisyeniniz ‘sağlıklı diyet’ hedefliyor” (K6, 55/K) şeklinde durumu açıklamıştır. Benzer bir örnekte ise (K2, 40/E), kendisine gelen danışanların birçoğunda, danışanın belirlediği hedef ile içsel (gerçek) hedefleri arasında fark olmasının sebebinin, manevi ya da dini tatmin eksikliğinden kaynaklandığını söylemiştir. Örneğin (K5, 35/E), danışan ile hedef belirleme esnasında danışanın ilk söylediği hedefin “x markalı motorbisiklet almak” olduğunu söylemesinin ardından koçluk seanslarında danışanın hedefinin maddi bir hedef olmadığı aslında koça göre “öz arayışından” kaynaklandığı ve birçok insanın da benzer “öze dönme” çabasında olduğunu ifade etmektedir.

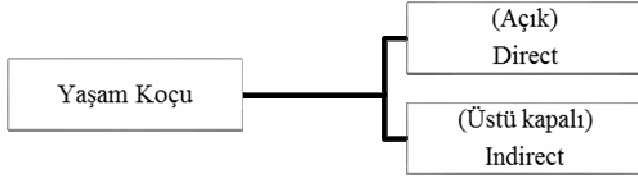
Sonuç olarak yaşam koçları din ve maneviyatın koçluk sürecine dahil edilmesi konusunda pozitif ve negatif olmak üzere iki farklı yaklaşım benimsemişlerdir. Katılımcılardan 9’u maneviyatın koçluk sürecine müdahalesine pozitif bakmasına karşın, danışan ile manevi alan hakkındaki konuşmaların, danışan üzerinde pozitif ya da negatif olmak üzere iki şekilde etki bırakabileceğini söylemiştir. Yaşam koçu bireyin içsel dünyasını danışanına doğru bir şekilde yansıtabilmesi bakımından danışanın kendi dünyasındaki içsel gezintisinde yoldaş olduğu söylenebilir. Bu bakımdan negatif etkisi olarak, içsel yolculuk esnasında koçun kendi inancını ya da değerini dikte etme olasılığı mevcuttur. Kısaca, psikolojik danışman, psikolog, yaşam koçları gibi meslek alanlarında yasal düzenlemeler henüz gerçekleşmediği için bu alanlarda çalışan kişilerin eğilimlerine bağlı olarak, danışanlar üzerindeki yaklaşımlarını etkileyebileceği söz konusudur.

3. Koçluk Sürecinde Manevi Yaklaşımlar/Uygulamaları

Yaşam koçunun farklı alanlarda çalışabilmesi ve koçluğun farklı zeminlere uyarlanabilmesi, koçluk sektörünün birçok psikolojik yaklaşım ve teknikten yararlanmasını gerekli kılmıştır (Allen, 2016). Araştırmada koçluk sürecinde manevi alana yer veren 9 katılımcı benzer yaklaşım ve uygulamaların koçluk sürecinde maneviyat teması üzerinde uyarlandığını söylemiştir. Bununla birlikte katılımcıların din ve maneviyat konusundaki yorumlarından elde edilen verilere göre, manevi alanda yapılan koçluk ile genel koçluk yaklaşımındaki hedef ve metodlar da paralellik sergilemiştir. (K6, 55/K)’ın bu konuda verdiği örnek “koçluk yaparken, elinizde enstrümanlar var, neden daha fazla insana hitap edebilecek bir enstrümanı daha hazineme eklemeyeyim? Umud ediyorum ki elimdekilerden biri danışanımın ruhuna dokunur” şeklinde açıklamıştır.

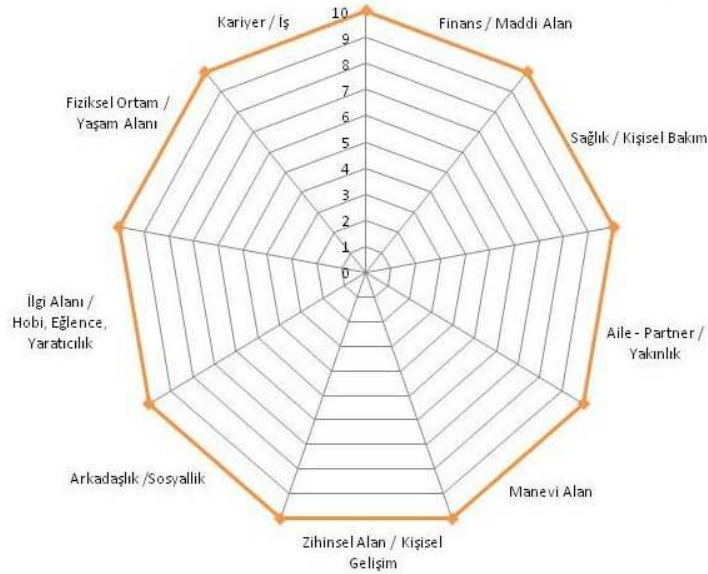
Katılımcılara göre koçluk sürecinde, manevi alan hakkında konuşmalar genelde “spontane gelişen sorular ve ayna tutma yöntemi” gibi tekniklerle kendisini göstermektedir (K3, 35/K; K5, 35/E; K6, 55/K). Geçmişte psikoterapi alanında yapılan araştırmalarda da bazen açık bazen de üstü kapalı soru teknikleri ile psikoterapistlerin maneviyatı terapi sürecine dahil ettiği görülmüştür (Richards & Potts, 1995). Örneğin, (K1, 33/K) “Maneviyat sahibi insanlar zengin değildir” sorusuna danışanın vereceği olumlu ya da olumsuz yanıt, maneviyatı konumlandığı yeri gösterecektir.

Şekil 1: Maneviyatın koçluk sürecine katılımı

Araştırmaya katılan yaşam koçlarının tamamı bireyin hayat doyumunu sağlaması için bazı standartlar belirlediklerini söylemiştir. Koçlar, danışanlarının hayat standartlarını çeşitli tekniklerle öğrenebilmelerine karşın katılımcılara göre en yaygın kullanılan “hayat çemberi/yaşam denge çemberi ya da koçluk mandalası”¹⁴ adını verdikleri uygulamadır. Koç tarafından yaşam denge çemberi uygulaması, koçun danışanının hayatındaki eksiklikleri ya da danışanın hedefine ulaşmasında engel teşkil edebileceği inançlarının tespit etmesi konusunda önemli görülmüştür. Koçlar tarafından, danışanın profiline göre geliştirdikleri hayat çemberinde oluşturulan her bir dilimin belli bir doyuma ulaşması beklenir. (K1, 33/K), yaşam denge çemberinde “manevi alana” da yer verdiklerini belirtmişlerdir. Yaşam koçları danışanından, yaşam çemberinde doyum düzeyine göre maneviyatı 1 ile 10 arasında puanlandırmalarını istemektedir. Kişinin hedeflerine ulaşabilmesi için (K8, 69/E) ve (K9, 63/E)’ye göre koçların danışanlarının yaşam denge döngüsünde eksik gördükleri alanları doldurmada yardımcı olmaları gerekmektedir. Örneğin, (K8, 69/E) ve (K9, 63/E) kitap okumayı seven danışana eksik gördüğü alanla ilgili eser, sosyalleşmek isteyene ya da grup üyesi olmak isteyene ilgilendiği alanda farklı dernek ya da kulüp tavsiyesinde bulunduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte tavsiyede bulunabilecek alanda, koçun tecrübe ya da bilgi sahibi olması gerektiğini belirtmişlerdir. (K6, 55/K), “eğer bildiğim ve danışanımın da sorduğu bir soru ise ilk seansta olmamak şartı ile ileriki seanslarda bu konuda tavsiyede bulunabilirim. Tabi önce danışanın sorması lazım”, (K2, 40/E), “ilk görüşmede bu konuda oldukça önemlidir. Eğer spesifik bir şey sorarsa, yardımcı olurum. Ancak genel bir soru ise belli bir kurum tavsiye etmem, etik olmaz. Bazen de birey dini inancı gereği bir arayışta olabilir, bu şekilde bir tavsiye isterse spesifik bir adres göstermeden yardımcı olabilirim.” (K5, 35/E), “kişinin maneviyatını geliştirecek kitap tavsiyesinde bulunabilirim ancak kurum tavsiyesini etik açıdan uygun görmüyorum” şeklinde açıklamıştır.

Şekil 2: Yaşam Denge Çemberi (Koçluk Mandalası)¹⁵

(K6, 55/K)’ya göre, Amerika’daki dini çoğulculuk, koçların dini tercihleri ile danışmanlık yapabilmelerine imkan tanımaktadır. Nitekim, ABD’de hristiyan yaşam koçluğu yapan (K9) “Müşterilerim benim dini kimliğimi bilir ve bazı seansları kilisede yaparız. Buluşma adresimizde dini bir kurum tercih edebileceğimiz gibi müşterinin inanç ve fikir yapısına göre daha sonraki seanslarda belirli kurumları tavsiye edip belli grup programlarına katılmalarını tavsiye edebilirim” şeklinde açıklamada bulunurken, araştırmaya katılan Türkiye’deki yaşam

¹⁴ Manadala, Budizm ve Hinduizm dahil olmak üzere doğu dinleri ve felsefesinde meditasyon ve tefekkür amaçlı kullanılan dairesel desenlerdir (Clarke, 1994; Miller, 2005).

¹⁵<http://www.avatarcoaching.com/kocluk.html>, (Erişim Tarihi: 03.04.2016)

koçlarının uygulama alanında paylaşımında bulunmalarına karşın kurum tavsiyesi konusunda fikir beyan etmedikleri belirlenmiştir.

Katılımcıların tamamı, danışanın namaz, oruç ve dua gibi ritüellerine saygı duymakla birlikte, bu konuda danışanına negatif bir his uyandırmamak için soru sormayı uygun görmeyen yaşam koçları olduğu gibi daha derinlemesine bireyi tanıyabilmek için “namaz kılmak seni iyi hissettiriyor mu? (K3, 35/K), “İncil okurken ki hislerini açıklar mısın?” (K6, 55/K), “dua etmek seni nasıl etkiliyor?” (K5, 35/E) gibi sorular yöneltmeyi doğru bulan yaşam koçları da görülmüştür. Hatta bu konuda (K9, 63/E) kişinin inancına tamamen saygı duyup danışanını dinlerken sanki onun dinini, dünyasını ve hayata bakışını kendisi de yaşarmışçasına takip ettiğini belirtmiştir.

Türkiye’deki katılımcıların dini uygulamalar konusunda çekimser kaldıkları durumlarda Amerika’daki katılımcıların, “danışanımın dini konulardaki hassasiyetinden dolayı, seanslara dua ile başlıyoruz” (K8, 69/E) “danışanım kendisi için dua ettiğinde, amin derim” (K7, 58/K), “birlikte İncil okumaları yaptık”(K10, 62/K) gibi ifadeler kullanmaları, seanslarında dini ve manevi uygulamalarla örnek gösterebilmeleri dikkat çekicidir. Bununla birlikte Amerika’daki katılımcıların tamamı, manevi uygulamalarda bulduklarını ve danışanlarına maneviyatlarını geliştirecek ödevler verdiklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde danışanlarının maneviyatını geliştirmede yardımcı olduklarını iddia etmişlerdir.

Seanslarda dini öge ya da maneviyatın dahil edilmesinde “gelen kişinin dua etmesi bazen bireyin iç dünyasını yansıtmaya açısından bize kestirme yol” sunabilmesi açısından değerli görülmektedir. Bu şekilde bireyin “patolojik bir rahatsızlığını dua anlatımında yakalamak daha kolaydır” yorumu, sonrasında bireyin “ruhsal sorunları varsa psikiyatrist ya da psikologa görünmesini tavsiye ederim”¹⁶ şeklindeki görüşleri, koçlukla bireye danışanın izni olduğu sürece yakınlaşma olasılığı sağladığı ve bu şekilde danışanın iç dünyasının analizini kolay kılmaktadır. Tüm katılımcılar danışanlarının manevi deneyimlerine saygı gösterdiklerini belirtirken, bazıları teröpatik araç olarak bu süreci kullandıklarını belirtti.

4. Yaşam Koçları ve Maneviyat Eğitimi

Araştırmaya katılan yaşam koçlarından 9’u danışmanlar maneviyat eğitimi almalı şeklinde görüş bildirmiştir. Maneviyat eğitimi almalı diyen katılımcılar koçluk eğitiminin yanı sıra maneviyat alanında farklı eğitim programları almış ya da manevi alanda her hangi bir eğitim almamasına karşın maneviyat temalı okumalarla kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Buna karşın (K3, 35/K) ve (K8, 69/E)’ye göre manevi gelişim için kişisel tecrübe, maneviyat eğitiminden daha değerlidir. (K3, 35/K) “maneviyatı kuvvetli biriydim çocukluğumda da bir gün bir aydınlanma yaşadım ve hayatım değişti, bu olayı herkes yaşayabilir” şeklindeki açıklamasıyla, maneviyatın kişisel yetiler ile gerçekleştirilebileceği, maneviyatın kişiye özgü olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcılar, maneviyat eğitiminin kimden ya da nereden alınabileceği konusunda farklı görüşler bildirmiştir. (K3, 35/K) “doğudan ve batıdan birçok farklı eğitim aldım, ilahiyattan hocalar da mesnevi dersleri veriyor, aslında aynı şey” ifadesiyle mistik öğeler içeren farklı kaynaklardan beslenebileceğini belirtmiş; (K4, 40/K) “istersen sen şeyhten alırsın o eğitimi istersen danışmandan, isterse bir koçtan, herkes maneviyatını geliştirmek ister, uğradıkları kapı farklıdır” ifadesiyle kişinin kendisine yakın hissettiği dini ya da seküler herhangi bir gruptan bu eğitimi alabileceğini söylemiştir. Bu noktada 6 katılımcının her kaynaktan beslenebileceği görüşüne karşın 3 katılımcı bu görüşü reddetmektedir. Bu üç katılımcıya göre koçun alacağı manevi eğitimin belli kurumlar tarafından denetlenebilir olması gerekir. Nitekim koçluk sektörü de yeni manevi hareketlerden etkilenerek birçok koçluk türü ve uygulamasının ortaya çıkmasına olanak sağlamış, (K1, 33/K)’ye göre “melek koçluğu, melek terapi gibi koçun danışanın inancını zedeleyebilecek” koçluk yaklaşımlarına imkan tanımıştır.

Bu noktada dini danışmanlık alanındaki yetersizliğin birçok farklı danışmanlık türünün doğmasına neden olduğu söylenebilir. Bu yeni oluşumların kontrol edilmemesi ve aldıkları dini ya da manevi eğitimlerin birey üstündeki etkileri bilinmeden uygulanması, danışanların ruh sağlığı açısından tekrar değerlendirilmeleri gereken bir konudur. Koçluk doğuşu itibarıyla danışanına “yoldaş” olup, hedefine varmasında yardımcı olma taahhüdünde bulunurken, yeni çıkan bazı koçluk türleri uygulamada kendi fikirlerini empoze edebilmektedir.

5. Dini ve Manevi Yaşam Koçluğu Yaklaşımları

Yaşam koçlarının dinsel ve manevi uygulamalarına göre 3 alt tema tespit edildi. Seküler, dini (Hıristiyan, Müslüman), manevi/spiritüel. Her üç grup da maneviyatla ilgili kavramların kullanılmasını gerekli

¹⁶ Bu yorumu yapan yaşam koçunun aynı zamanda psikiyatrist olması, bireyin ruhsal bozukluklarını teşhisinde ve bilinç okumaları yapabilmesinde imkan tanıdığı düşünülmektedir. Psikiyatristlikle birlikte neden yaşam koçu olduğu sorulduğunda “yaşam koçluğundaki bazı metodları öğrenmenin faydalı olacağını düşündüm ve koçluk yaparken insanlar size daha çok güveniyorlar” açıklaması danışmanın hem yeni teknikleri önemseydiğini aynı zamanda talebe göre bir meslek edindiğini göstermektedir.

görürken, 3 katılımcı maneviyatın dinden ayrı tutulması gerektiğini savunmuş, 4 katılımcı dinsiz bir maneviyatın olamayacağını belirtmiş, 3 katılımcı da yeni mistik bir anlam ile evrensel yeni bir yaklaşım geliştirmiştir. Birinci gruptaki katılımcılar, “*manevi ifadeleri kültürel olarak yorumlamanın daha bilimsel*” olacağına inanmaktadır. Maneviyatın koçluk sürecine katılımını doğru bulmamasına karşın danışanın isteği doğrultusunda konunun intikali dahilinde ancak değerlendirebileceklerini belirtmişlerdir. Dinsel uygulamalarda bulunan başka bir ifadeyle dindar yaşam koçları dini kutsal inancı, ritüelleri ve cemaati olan din ve maneviyatı koçluk süreçlerine dahil ettiklerini, gelen danışan profiline de buna göre şekillendiğini belirtmişlerdir. Üçüncü, manevi/spiritüel yaşam koçları ise kendi içerisinde birçok farklı görüşe sahip olmakla birlikte, bir kısmı tüm dünya dinleri ve manevi öğelerden etkilendiklerini, yeni çağ dini hareketlerinde sıkça görülen “evrensel, aydınlanma, öz ve birlik” kavramları üzerinden konuştukları ve din ile maneviyatı ayrı mecralarda ele aldıkları görülmüştür. Üçüncü gruptakiler yaptıkları çalışmalar ile kişilerin özellikle maneviyatına hitap ettiklerini ifade etmişlerdir.

Sonuç

Araştırma sonucunda yaşam koçlarının maneviyat konularına ilgili oldukları gözlemlendi. Koçların maneviyat kavramına ilişkin algılarının olumlu olmasına karşın, kavrama yükledikleri metaforik anlamlar arasındaki farklılıklar, koçluk yaklaşımlarında karşılaşılan ilk problemler arasındadır. Koçlar maneviyat kavramını farklı boyutlarda yorumlarken koçluk seanslarında danışanlarının manevi ifadelerini kültürel, dini ya da sosyolojik bakımdan hangi alanda yorumlayacakları önem teşkil etmektedir. Bu noktada koç, danışanın kullandığı kavramları kendi hayatı ile ilişkilendirmekten kaçınarak, danışman ve danışan arasında maneviyat algısının ortak bir zemin bulması gerekir.

Araştırmada, manevi alanda yapılan koçluk ile genel koçluk yaklaşımı, hedef ve metodlar bakımından paralellik göstermiştir. Katılımcıların tamamı danışanlarının hedeflerini belirlemede danışanın hayat doyum standartlarına ulaşmasını amaç edinmiştir. Bu bağlamda katılımcılara göre, koçluk seanslarına danışanın ilk olarak maddi hedeflerle gelmesine karşın, uygulanan koçluk yöntemleriyle danışanın nihai hedeflerinin ilk hedeflerinden farklılaşarak maneviyat ile ilişki içerisine girdiği belirtilmiştir. Danışanın belirlediği hedef ile içsel hedefleri arasında fark olmasının sebebi, araştırma sonucunda katılımcı yorumlarına göre manevi tatmin ihtiyacından kaynaklanmaktadır. 8 katılımcıya göre maneviyat, müşterilerin nihai amacı olması hasebiyle koçluğun esas amacı ile örtüşmektedir ve müşterinin çağa uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Bu bakımdan koçluk seanslarında maneviyat müdahalesi, danışanın hedefini belirlemesinde ve hedefine ulaşmasında yardımcı olmaktadır.

Katılımcıların doğrudan ya da dolaylı uygulamalar ile danışanlarının hedeflerine ulaştırmada maneviyatla ilgili temalarda yeni teknikler geliştirdikleri tespit edildi. Yaşam koçlarının maneviyat algılarındaki farklılığın nedeni aldıkları eğitimden kaynaklanabileceği gibi kendi ifadeleri ile “geçmiş hayattaki tecrübelerin” ya da yaşadıkları “aydınlanmadan” kaynaklanabileceği görülmüş, bunun koçluk seanslarında maneviyat uygulamalarının farklılık oluşturması neticesini doğurduğu tespit edilmiştir. Burada dikkat çeken husus ise katılımcıların danışanlarına seanslar esnasında ya da seans sonrasında verdikleri görevler ile danışanlarının maneviyatını geliştirmede yardımcı olduklarını iddia etmeleridir. Bu minvalde özellikle ruhsal konularda, koçların kendi geliştirdikleri yeni teknikleri, henüz bilimsel araştırma yapılmadan danışanları üzerine uygulamasının olumlu olabileceği gibi olumsuz sonuçlar doğurabileceği söylenebilir.

Bununla birlikte, özelde yaşam koçluğu genelde ise profesyonel danışmanlık sürecinde etkili iletişim kurabilmek, karşılıklı güven oluşturabilmek, doğru hedefler belirlemek, kişiyi tanıyabilmek özetle, öz farkındalık ve beceri kazanımlarını artırabilmeleri için psikoloji derslerinin yanı sıra kişiye holistik bir yaklaşım uygulanabilmesi için kültür ve maneviyat konulu dersler almalarının gerekliliği konusunda katılımcılar tarafından fikir birliği olduğu görülmüştür. Özellikle katılımcıların maneviyat, mistisizm ve aydınlanma gibi kavramları birbirinin yerine kullanması ve bu kavramların ihtiva ettikleri anlamdan farklı yorumlanması, maneviyat eğitiminin gerekliliğini göstermektedir. Kültür ve maneviyat eğitimi kimlerin verebileceği ya da bu eğitimi alan herkesin kültür ve maneviyat alanında uzman kabul edilip edilemeyeceği tartışmalar arasındadır.

Araştırmada dikkat çeken başka bir husus ise yaşam koçlarının demografik özelliklerinden, koçluk mesleğini icra etmeden önce işletme, psikoloji, eğitim gibi farklı anabilim dallarında üniversite tahsiline sahip oldukları ve bu alanlarda en az 5 sene çalıştıkları görülmüştür. Dolayısıyla katılımcıların yeni bir eğitim süreciyle yeni bir uzmanlık kazandığı, Önen’in ifadesiyle “uzmanların yeniden uzmanlaştığı” söylenebilir (2015:167). Günümüzde işletme, psikoloji, ilahiyat ya da eğitim bölümünden mezun olan biri ICF’in sunmuş olduğu standartlara uyarak yaşam koçluğu yapabilmektedir.

Günümüzde din ve maneviyat konusunda ilginin yeniden ortaya çıkmasıyla birlikte psikolojik danışmanlığı konu edinen birçok din psikolojisi eseri mevcut olup, yeni çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalar içerisinde genelde manevi danışmanların özelde ise yaşam koçlarının ihtiyaçlarını giderecek din psikolojisi alanında, yeni patolojik eksenli araştırmaların mevcudiyetine karşın normal insanın kâmilleşmesinde maneviyat ve danışmanın faktörüne yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Öneri

Profesyonel danışmanlık sektöründe yeni bir alan olan koçluğun, koçluk uygulamalarında ise maneviyat temalı müdahalelerin danışan üzerinde, olumlu ya da olumsuz etkilerinin tespit edileceği daha fazla emprik alan araştırmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- ALLEN, K. (2016). *Theory, Research, and Practical Guidelines for Family Life Coaching*. Switzerland: Springer International Publishing.
- American Psychological Association. (2010). *Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct*. Washington, DC: Author.
- CLARKE, J. J. (1994). *Jung and Eastern Thought: A Dialogue with the Orient*. New York: Routledge.
- COLAIZZI, P. F., (1978), Psychological Research as the Phenomenologist Views It, (der. In R. Vaile and M. King), *Existential Phenomenological Alternatives for Psychology* (48-71). New York, Oxford University.
- CRESWELL, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*, London: Saige.
- CRESWELL, J. W. (2012). *Educational research planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2014). *Türkiye’de dini hayat araştırması*. <https://serdargunes.files.wordpress.com/2013/08/tc3bcrkiye-de-dini-hayat-arastirmasi-2014.pdf>
- DÖBMEIER, R. A., & Reiner, S. M. (2012). Spirituality in the counselor education curriculum: A national survey of student perceptions. *Counseling and Values*, 52, 47-65.
- DUY, B. (2003). *Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Yalnızlık ve Fonksiyonel Olmayan Turumlar Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DÜZGÜNER, S. (2013). *Maneviyat Algısı ve Diğerkamlıkla İlişkisi: Kan Bağı Örneğinde Türkiye ve Amerika Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- EKŞİ, H., Takmaz, Z. ve Kardeş, S. (2016). Spirituality in psychotherapy settings: A phenomenological inquiry into the experiences of Turkish health professionals. *Spiritual Psychology and Counseling*, 1, 89-108. <http://dx.doi.org/10.12738/spc.2016.1.0005>
- ELKINS, D. (1999). *Spirituality*. *Psychology Today*, 32, 45-48.
- GALLWEY, W. T. (1974). *The Inner Game of Tennis*. New York: Random House
- GRIFFIN, K. ve Patton, B. (1971). *Fundamentals of Interpersonal Communication*, 10(1), p.?
- HEPPNER, P. P., Wampold, B. E. ve Kivlighan, D. M. (2008). *Research design in counseling*. (3 ed.). Belmont, CA: Thomson Brooks/Cole.
- HOUGHTON, A. (2006). The Way I see it... Coaching can help your career, *BMJcareers*, 29.
- HUSSERL, E., (1931). *Ideas: General Introduction to Pure Phenomenology*. D.Carr (trans.) Evanston IL: North-western University Press.
- JACKSON, P. (2005). How Do We Describe Coaching? An Exploratory Development of a Typology of Coaching Based on the Accounts of UK-Based Practitioners, *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, 3 (2), 45-60.
- KARAIMAK, Ö. (2004). Tinsel Anlayışın Psikolojik Danışmadaki Rolü [The role of spiritual intellection on psychological counseling]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 45-55.
- KELLY, E. W. (1995). *Spirituality and religion in counseling and psychotherapy*. Alexandria, VA: American Counseling Association.
- KILBURG, R.R. (1996). Toward a conceptual understanding and definition of executive coaching. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 48(2), 134-144.
- KNOX, S., Catlin, L., Casper, M., & Schlosser, L. Z. (2005). Addressing religion and spirituality in psychotherapy: Clients’ perspectives. *Psychotherapy Research*, 15, 287-303.
- KÜNBETOĞLU, B. (2005). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve Araştırma* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- LANNERT, J. L. (1991). Resistance and countertransference issues with spiritual and religious clients. *Journal of Humanistic Psychology*, 31, 68-76.
- MARINOFF, L. (2004). *Felsefe Terapisi*, çev. Erhan Sökmen, İstanbul: Gendaş Yay.
- MAYNARD, S. (2006). *Personal and Professional Coaching: A Literature Review*. (Yayınlanmamış x tezi) Walden University, Minneapolis, MN.
- MCCRACKEN, G. (1988). *The Long Interview*. Newbury Park, CA: Sage.
- MEADOWS, L. M., & Morse, J.M., (2001) Constructing Evidence in Qualitative Project. (der. J.M. Morse, J:M. Swansen ve A. Kuzel), *Nature of Qualitative Evidence* (187-200). Thousand Oaks Ca: Sage.
- MERTER, M. (2012). *Dokuz Yüz Katlı İnsan*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- MİLLER, D.(2005), Mandala symbolism in psychotherapy: The potential utility of the Lowenfeld Mosaic Tecnique for enhancing the individuatın process. *The Journal of Transpersonal Pscyhology*, 37(2), 164-177.
- NEWSOM, G. (2008). *A Work Behavior Analysis of Executive Coaches*. (Basılmamış Doktora Tezi). North Carolina Üniversitesi.
- PATTON, M. L. (2009). *Understanding research methods: An overview of the essentials*. Glendale, CA: Pyczak Publishing.
- PLAISTER-TEN, J. (2009). Towards greater cultural understanding in coaching. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, 3(1), 64-81.
- POUSSARD, J. M. (2004). *Yönetimde Yeni Bir Stil Coaching*, İstanbul: Morpa Yayınları.
- PÜRÇEK, K. I. (2014). İlk Öğretim Okul Müdürünün Koçluk Davranışı ve Sınıf Öğretmeninin İş Doyumu. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 12 (47), 124-157.
- QUAKENBOS, S., Privette, G., & Klentz, B. (1985). Psychotherapy: Sacred or Secular? *Journal of Counseling and Development*, 63, 290-293.
- RICHARDS, P. S., & Bergin, A. E. (2005). *A spiritual strategy for counseling and psychotherapy* (2nd ed.). Washington, DC: American

Psychological Association.

RICHARDS, P. S., & Potts, R.W. (1995). Using spiritual interventions in psychotherapy: Practices, successes, failures, and ethical concerns of Mormon psychotherapists. *Professional Psychology: Research and Practice*, 26(2), 163-170.

SAYAR, K. (2011). *Terapi: Kültürel Bir Eleştiri*. İstanbul: Timaş Yay.

SEBERA, T. G. (2004). Coaching Across Cultures: New tools For Leveraging National, Corporate& Professional Differences, *International Journal Of Intercultural Relations*, 28(1), 83-87.

SLOAN, R. P., Bagiella, E., & Powell, T. (1999). Religion, spirituality, and medicine. *The Lancet*, 353, 664-667.

STROHL, J. (1998). Transpersonalism: Ego meets soul. *Journal of Counseling and Development*, 76, 397-403.

WEST, W. (1998). Therapy as a spiritual process. In C. Feltham (Ed.), *Witness and vision of the therapists* (pp. 158-179). London: Sage.

WULFF, D. M. (1997). *Psychology of religion: Classic and contemporary* (2nd ed.). New York: Wiley&Sons.

İnternet Kaynakları

<http://www.leylaloyanguctas.com/works/maneviyatta-kisisel-gelisim/>, (Erişim Tarihi: 07.05.2016).

<http://www.avatarcoaching.com/kocluk.html> (Erişim Tarihi: 10.06.2016).

<http://shamanlife.com> (Erişim Tarihi: 03.04.2016).

<http://www.bireyselgelisimsepeti.com/aydinlanma-psikolojisi-i/>, (Erişim Tarihi: 04.03.2016).

<http://www.idkocluk.com/kocluk-hizmetleri/bireysel-kocluk/iliski-koclugu/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2016).

<http://www.kenthospital.com/TR/KSayfa/690/yasam-koclugu.html>, (Erişim Tarihi: 10.06.2016).

<http://www.modaveyasam.com/ask/hayatin-anlami-ve-aydinlanma-makale,293.html>, (Erişim Tarihi: 11.04.2016).

www.coachingresearchforum.org (Erişim Tarihi: 12.12.2015).

<http://tugceisinsu.blogspot.com>, (Erişim Tarihi: 10.06.2016).